Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
GERARDA HOGANA
od 25. ožujka 2021. [1]

Predmet C-768/19

Bundesrepublik Deutschland
protiv
S. E.,
uz sudjelovanje
Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Bundesverwaltungsgericht (Savezni upravni sud, Njemačka))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Područje slobode, sigurnosti i pravde – Međunarodna zaštita – Supsidijarna zaštita – Direktiva 2011/95/EU – Članak 2. točka (j) treća alineja – Pravo odrasle osobe na temelju nacionalnog prava da ostvari supsidijarnu zaštitu kao roditelj nevjenčanog maloljetnika koji je korisnik te zaštite – Mjerodavan datum za ocjenjivanje statusa maloljetnika”

I. Uvod

1. Ovaj zahtjev za prethodnu odluku Bundesverwaltungsgerichta (Savezni upravni sud) od 15. kolovoza 2019., koji je tajništvu Suda podnesen 18. listopada 2019., odnosi se na tumačenje članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite [2] i članka 7. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja). Njime se ponovno otvaraju poprilično teška pitanja u pogledu datuma koji bi trebali biti mjerodavni u kontekstu zahtjeva za spajanje obitelji utemeljenih na međunarodnoj zaštiti priznatoj drugim članovima obitelji.

2. Zahtjev je upućen u postupku između S. E.-a i Bundesrepublik Deutschland (Savezna Republika Njemačka), čiji je predmet odbijanje potonje da S. E.-u odobri supsidijarnu zaštitu kao roditelju nevjenčanog maloljetnika kojemu je supsidijarna zaštita odobrena u toj državi članici (S. E.-ov sin).

[1] Izvorni jezik: engleski

[2] SL 2011., L 337, str. 9. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 13., str. 248. i ispravak SL 2020., L 76, str. 37.)

3. Da bi se S. E.-a i njegova sina moglo smatrati „članovima obitelji” u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95, S. E.-ov sin mora biti, među ostalim, maloljetan i nevjenčan [3]. Savezna Republika Njemačka odbila je S. E.-u odobriti supsidijarnu zaštitu zato što je S. E., iako je azil u toj državi članici zatražio dok je njegov sin bio maloljetan, formalni zahtjev za azil u toj državi članici podnio jedan dan nakon što je njegov sin prestao biti maloljetan.

4. Ovim zahtjevom za prethodnu odluku od Suda se traži da utvrdi, među ostalim, kojim se datumom treba voditi prilikom određivanja je li osoba koja ima pravo na zaštitu (ovdje je to S. E.-ov sin) „maloljetna” u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95.

5. Međutim, prije razmatranja tih pitanja potrebno je izložiti relevantne pravne odredbe i činjenično stanje glavnog postupka.

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

1. Direktiva 2011/95

6. Članak 1. Direktive 2011/95, naslovljen „Cilj”, glasi:

„Cilj je ove Direktive utvrditi standarde u pogledu kvalifikacije državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva kao korisnika međunarodne zaštite, jedinstvenog statusa izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaja odobrene zaštite.”

7. Članak 2. Direktive 2011/95, naslovljen „Definicije”, propisuje:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[…]

(j) ‚članovi obitelji’ znači sljedeći članovi obitelji korisnika međunarodne zaštite koji su prisutni u istoj državi članici u pogledu zahtjeva za međunarodnu zaštitu, pod uvjetom da je obitelj već postojala u državi podrijetla:

— […],

— […],

— otac, majka ili druga odrasla osoba odgovorna za korisnika međunarodne zaštite, prema pravu ili praksi dotične države članice, kada je korisnik maloljetan i nije u braku;

(k) ‚maloljetnik’ znači državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva mlađa od 18 godina;

[…]”.

[3] Taj kriterij nije sporan u ovom postupku.

8. Članak 3. Direktive 2011/95, naslovljen „Povoljniji standardi”, glasi:

„Države članice mogu uvesti ili zadržati povoljnije standarde prema kojima se određuje koje osobe ispunjavaju uvjete za dobivanje statusa izbjeglica ili za odobrenje supsidijarne zaštite, kao i one prema kojima se utvrđuje sadržaj međunarodne zaštite, pod uvjetom da su ti standardi u skladu s ovom Direktivom.”

9. Članak 23. Direktive 2011/95, naslovljen „Održavanje obiteljskog jedinstva”, propisuje:

„1. Države članice osiguravaju da se održi obiteljsko jedinstvo.

2. Države članice moraju se pobrinuti da članovi obitelji osobe koja je korisnik međunarodne zaštite koji pojedinačno ne ispunjavaju uvjete za takvu zaštitu imaju pravo tražiti povlastice iz članaka od 24. do 35. u skladu s nacionalnim postupcima i u onoj mjeri u kojoj je to u skladu s osobnim pravnim statusom člana obitelji.

[…]”.

10. Članak 24. Direktive 2011/95, naslovljen „Dozvole boravka”, propisuje:

„[…]

2. Čim prije nakon odobravanja međunarodne zaštite, države članice izdaju osobama sa statusom supsidijarne zaštite i članovima njihove obitelji obnovljivu dozvolu boravka koja mora vrijediti barem godinu dana i, u slučaju produljenja, barem dvije godine osim ako neotklonjivi razlozi nacionalne sigurnosti ili javnog reda nalažu drukčije.”

2. Direktiva 2013/32/EU

11. Članak 6. Direktive 2013/32/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o zajedničkim postupcima za priznavanje i oduzimanje međunarodne zaštite[4], naslovljen „Pristup postupku”, predviđa sljedeće:

„1. Ako osoba [istakne] zahtjev za međunarodnu zaštitu tijelu koje je nadležno prema nacionalnom pravu za evidentiranje takvih zahtjeva, zahtjev se evidentira najkasnije tri radna dana od [isticanja] zahtjeva.

Ako je zahtjev za međunarodnu zaštitu [istaknut] drugim tijelima za koja je vjerojatno da zaprimaju takve zahtjeve, ali nisu nadležna za evidentiranje prema nacionalnom pravu, države članice osiguravaju da se zahtjev evidentira najkasnije šest radnih dana od [isticanja] zahtjeva.

[…]

2. Države članice osiguravaju da osoba koja je [istaknula] zahtjev za međunarodnu zaštitu ima učinkovitu mogućnost njegovog što ranijeg podnošenja. Ako podnositelj zahtjeva ne podnese zahtjev, države članice mogu u skladu s time primijeniti članak 28.

[4] SL 2013., L 180, str. 60. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 249. i ispravci SL 2020., L 76, str. 38. i SL 2020., L 415, str. 90.)

3. Ne dovodeći u pitanje stavak 2., države članice mogu zahtijevati da se zahtjevi za međunarodnu zaštitu podnose osobno i/ili na određenom mjestu.

4. Bez obzira na stavak 3., zahtjev za međunarodnu zaštitu smatra se podnesenim ako su obrazac koji je podnio podnositelj zahtjeva ili, ako je predviđeno nacionalnim pravom, službeno izvješće, zaprimila nadležna tijela određene države članice.

[…]”

B. Njemačko pravo

12. Članak 13. Asylgesetza [5] (Zakon o azilu; u daljnjem tekstu: AsylG) propisuje:

„1. Zahtjev za azil postoji ako iz namjere stranca izražene pisanim putem, usmeno ili na drugi način proizlazi da na njemačkom državnom području traži zaštitu od političkog progona ili zaštitu od udaljavanja ili drugog vraćanja u državu u kojoj mu prijeti progon u smislu članka 3. stavka 1. ili ozbiljna šteta u smislu članka 4. stavka 1.

[…]”.

13. Članak 14. AsylG-a propisuje:

„1. Zahtjev za azil podnosi se podružnici saveznog ureda koja je ustrojena pri prihvatnom centru koji je nadležan za prihvat stranaca.

[…]”.

14. Članak 26. AsylG-a propisuje:

„[…]

2. Nevjenčanom maloljetnom djetetu korisnika azila koje je bilo maloljetno u trenutku podnošenja zahtjeva za azil odobrit će se traženi azil ako je odnosnom korisniku azila to svojstvo pravomoćno priznato te se ne može opozvati ili povući.

3. Roditeljima maloljetnog i nevjenčanog korisnika azila ili drugoj odrasloj osobi u smislu članka 2. točke (j) Direktive [2011/95] azil će se na temelju zahtjeva odobriti pod sljedećim uvjetima:

1. odnosnom korisniku azila to je svojstvo pravomoćno priznato,

2. obitelj u smislu članka 2. točke (j) Direktive [2011/95] već je postojala u državi u kojoj se odnosnog korisnika azila politički progoni,

3. na državno područje su ušli prije nego što je odnosnom korisniku azila to svojstvo priznato ili su zahtjev za azil podnijeli neposredno po ulasku na državno područje,

4. odnosnom korisniku azila to se svojstvo ne može opozvati ili povući, i

[5] BGBl. 2008. I, str. 1798., u verziji koju je naveo sud koji je uputio zahtjev

5. skrbe za odnosnog korisnika azila.

Točke 1. do 4. prve rečenice na odgovarajući se način primjenjuju na braću i sestre maloljetnog korisnika azila koji su bili maloljetni u trenutku podnošenja njihova zahtjeva za azil.

[…]

5. Stavci 1. do 4. primjenjuju se na odgovarajući način na članove obitelji korisnika međunarodne zaštite navedene u stavcima 1. do 3. Pravo na azil zamjenjuje se statusom izbjeglice ili supsidijarnom zaštitom. […]

[…]”.

15. Članak 77. AsylG-a propisuje:

„1. Sud u sporovima koji spadaju u područje primjene ovog Zakona svoju odluku temelji na činjeničnoj i pravnoj situaciji koja postoji u trenutku posljednje rasprave; ako odlučuje bez prethodne rasprave, mjerodavan je trenutak donošenja odluke. […]

[…]”.

III. Činjenično stanje glavnog postupka i zahtjev za prethodnu odluku

16. S. E. zahtijeva da mu se odobri status supsidijarne zaštite na temelju činjenice da je otac nevjenčanog maloljetnika kojemu je odobren takav status. S. E. navodi da je afganistanski državljanin i otac sina rođenog 20. travnja 1998., koji je ušao na državno područje Savezne Republike Njemačke 2012. godine i tamo podnio zahtjev za azil 21. kolovoza 2012. [6]

17. Zahtjev S. E.-ova sina za azil odbijen je konačnom odlukom Bundesamta für Migration und Flüchtlinge (Savezni ured za migraciju i izbjeglice, Njemačka) od 13. svibnja 2016. Unatoč tomu, odobren mu je status supsidijarne zaštite.

18. S. E. navodi da je u Saveznu Republiku Njemačku ušao kopnenim putem u siječnju 2016. U veljači 2016. zatražio je azil, a formalni zahtjev za međunarodnu zaštitu podnio je 21. travnja 2016.

19. Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Savezni ured za migraciju i izbjeglice) odbio je njegove zahtjeve za azil i status izbjeglice ili status supsidijarne zaštite i njegov zahtjev za utvrđivanje postojanja zabrane njegova udaljavanja u skladu s člankom 60. stavkom 5. i prvom rečenicom članka 60. stavka 7. Aufenthalsgesetza (njemački Zakon o boravku).

20. Verwaltungsgericht (Upravni sud, Njemačka) je pobijanom presudom naložio Saveznoj Republici Njemačkoj da S. E.-u prizna status supsidijarne zaštite na temelju članka 26. stavka 5., u vezi s člankom 26. stavkom 3. prvom rečenicom, AsylG-a kao roditelju nevjenčanog maloljetnika koji je korisnik supsidijarne zaštite.

[6] Datum 21. kolovoza 2012. razvidan je u nacionalnom spisu koji je sud koji je uputio zahtjev dostavio tajništvu Suda. Taj datum nije prisutan u zahtjevu za prethodnu odluku te ga sud koji je uputio zahtjev stoga mora provjeriti.

21. Verwaltungsgericht (Upravni sud) je utvrdio da je S. E.-ov sin još bio maloljetan kada je S. E. zatražio azil, što je u tom pogledu mjerodavan trenutak. U vezi s tim zahtjev za azil mora se smatrati podnesenim čim osoba koja traži zaštitu podnese zahtjev za azil.

22. Savezna Republika Njemačka u kasacijskoj žalbi koju je podnijela sudu koji je uputio zahtjev navodi da je povrijeđen članak 26. stavak 3. prva rečenica AsylG-a. Tvrdi da, u skladu s člankom 77. stavkom 1. prvom rečenicom AsylG-a, mjerodavan čimbenik za ocjenjivanje činjenične i pravne situacije načelno čini vrijeme održavanja posljednje rasprave pred sudom koji odlučuje o meritumu ili – ako takve rasprave nije bilo – donošenje pravomoćne meritorne odluke. Članak 26. stavak 3. AsylG-a ne predviđa nikakva izričita zakonska izuzeća u tom pogledu. Njegovi činjenični zahtjevi i struktura upućuju na to da se, u svakom slučaju, pravo na zaštitu može izvesti samo iz prava djeteta koje je još bilo maloljetno kada mu je zaštita odobrena. Savezna Republika Njemačka navodi da je ta odredba predviđena u interesima maloljetnika koji ima pravo na zaštitu, koji načelno postoje samo dok je osoba maloljetna.

23. Savezna Republika Njemačka usto navodi da čak i ako bi za ocjenjivanje statusa „maloljetnika” mjerodavan bio trenutak u kojem je roditelj podnio zahtjev za azil, u obzir se ne uzima trenutak u kojem je azil stvarno zatražen (članak 13. AsylG-a), nego trenutak u kojem je podnesen formalan zahtjev za azil (članak 14. AsylG-a). Da bi uvjet koji se tiče podnošenja zahtjeva za azil predviđen u članku 26. stavku 3. prvoj rečenici AsylG-a bio ispunjen, nije dovoljno da je nadležno tijelo, a u predmetnom slučaju je to Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Savezni ured za migraciju i izbjeglice), samo saznalo za traženje azila. Preduvjet za odobravanje azila jest postojanje (formalnog) zahtjeva, koji se valjano može podnijeti samo nadležnom tijelu.

24. S obzirom na navedeno, Bundesverwaltungsgericht (Savezni upravni sud) odlučio je prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li – u pogledu podnositelja zahtjeva za azil koji je prije punoljetnosti svojeg djeteta s kojim je u državi podrijetla činio obitelj te kojemu je na temelju zahtjeva za zaštitu podnesenog za vrijeme maloljetnosti odobren status supsidijarne zaštite nakon stjecanja punoljetnosti (u daljnjem tekstu: korisnik zaštite) ušao u državu članicu domaćina korisnika zaštite te u njoj također podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva za azil), u slučaju nacionalnog propisa kojim se u vezi s priznavanjem prava na odobravanje supsidijarne zaštite, izvedenog od prava korisnika zaštite, upućuje na članak 2. točku (j) Direktive [2011/95] – za odgovor na pitanje je li korisnik zaštite ‚maloljetan’ u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive [2011/95] uzeti u obzir trenutak donošenja odluke o zahtjevu za azil podnositelja zahtjeva ili pak određeni prethodni trenutak, poput trenutka u kojem je

(a) korisniku zaštite odobren status supsidijarne zaštite,

(b) podnositelj zahtjeva za azil podnio svoj zahtjev,

(c) podnositelj zahtjeva za azil ušao u državu članicu domaćina ili trenutak u kojem je

(d) korisnik zaštite podnio svoj zahtjev za azil?

2. Ako je

(a) mjerodavan trenutak podnošenja zahtjeva:

Treba li u tom pogledu uzeti u obzir zahtjev za zaštitu koji je nacionalnom tijelu nadležnom za zahtjeve za azil upućen pisanim putem, usmeno ili na drugi način (traženje azila) ili formalno podnesen zahtjev za međunarodnu zaštitu?

(b) mjerodavan trenutak ulaska podnositelja zahtjeva za azil na državno područje ili trenutak njegova podnošenja zahtjeva za azil:

Je li također bitno to što u tom trenutku još nije bilo odlučeno o zahtjevu za zaštitu korisnika zaštite kojem je supsidijarna zaštita naknadno odobrena?

3. (a) Koji uvjeti postoje u pogledu situacije opisane u prvom pitanju kako bi se podnositelj zahtjeva za azil smatrao ‚članom obitelji' (članak 2. točka (j) Direktive [2011/95]) koji je ‚prisutan u istoj državi članici u pogledu zahtjeva za međunarodnu zaštitu' u kojoj se nalazi osoba kojoj je odobrena međunarodna zaštita i koji je član obitelji koja je ‚već postojala u državi podrijetla'? Uključuje li to, među ostalim, to da se obiteljski život, u smislu članka 7. Povelje, između korisnika zaštite i podnositelja zahtjeva za azil nastavio u državi članici domaćinu ili je dovoljna puka istodobna prisutnost korisnika zaštite i podnositelja zahtjeva za azil u državi članici domaćinu? Je li roditelj član obitelji i ako se prema okolnostima pojedinačnog slučaja ulaskom na državno područje nije namjeravala stvarno preuzeti odgovornost u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive [2011/95] za korisnika međunarodne zaštite koji je još maloljetan i nije u braku?

   (b) Ako na pitanje 3. (a) treba odgovoriti na način da se obiteljski život, u smislu članka 7. Povelje, između korisnika zaštite i podnositelja zahtjeva za azil morao nastaviti u državi članici domaćinu, je li bitno u kojem se trenutku nastavio? Treba li u tom pogledu osobito uzeti u obzir je li se obiteljski život nastavio u određenom roku nakon ulaska podnositelja zahtjeva za azil na državno područje ili u trenutku u kojem je podnositelj zahtjeva za azil podnio svoj zahtjev za azil ili pak u trenutku u kojem je korisnik zaštite još bio maloljetan?

4. Prestaje li status podnositelja zahtjeva za azil kao člana obitelji u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive [2011/95] punoljetnošću korisnika zaštite i time povezanim prestankom odgovornosti za osobu koja je maloljetna i nije u braku? Ako odgovor na to pitanje bude negativan: Postoje li to svojstvo člana obitelji (i s time povezana prava) vremenski neograničeno i nakon tog trenutka ili prestaju nakon određenog roka (ako da, kojeg roka?) ili nastupanjem određenog događaja (ako da, kojeg događaja?)?"

IV. Postupak pred Sudom

25. Njemačka i mađarska vlada te Europska komisija podnijele su pisana očitovanja. Postupak u ovom predmetu je odlukom predsjednika Suda od 26. svibnja 2020. prekinut u skladu s člankom 55. stavkom 1. točkom (b) Poslovnika Suda do donošenja presude od 16. srpnja 2020., Belgijska Država (spajanje obitelji – maloljetno dijete) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577). Ta je presuda priopćena sudu koji je uputio zahtjev u predmetnom postupku kako bi odlučio ostaje li pri tom zahtjevu. Sud koji je uputio zahtjev je rješenjem od 19. kolovoza 2020., koje je tajništvu Suda pristiglo 26. kolovoza 2020., obavijestio Sud da ostaje pri zahtjevu. Prekid postupka u ovom predmetu okončan je rješenjem predsjednika Suda od 28. kolovoza 2020.

26. Od njemačke vlade je odlukom Suda od 10. studenoga 2020. zatraženo da pojasni razliku – osobito u smislu postupka, rokova i uvjeta – koja u njemačkom pravu postoji između neformalnog zahtjeva za azil u smislu članka 13. stavka 1. AsylG-a i formalnog zahtjeva za azil u smislu članka 14. stavka 1. tog zakona. Njemačka vlada je na to pitanje odgovorila 14. prosinca 2020.

27. Zainteresirane strane su odlukom Suda od 10. studenoga 2020. pozvane, u skladu s člankom 23. Statuta Suda Europske unije, da se očituju o mogućim implikacijama presude od 16. srpnja 2020., Belgijska Država (spajanje obitelji – maloljetno dijete) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577), za odgovor koji treba dati na, osobito, prvo prethodno pitanje. Mađarska vlada i Komisija su se očitovale u tom pogledu.

V. Nadležnost Suda

28. Njemačka vlada izrazila je dvojbe u pogledu nadležnosti Suda da odgovori na prethodna pitanja. Ta vlada navodi da se prethodna pitanja odnose na tumačenje nacionalne odredbe koju ne nameće pravo Unije te koja, u svojem tekstu, na definicije prava Unije predviđene u članku 2. točki (j) Direktive 2011/95 upućuje samo u pogledu pojmova „druga odrasla osoba” i „obitelj”.

29. Mora se istaknuti da sud koji je uputio zahtjev svojim pitanjima traži tumačenje Direktive 2011/95 i članka 7. Povelje. Nacionalno pravo se ne spominje u tim pitanjima.

30. Međutim, iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da S. E. međunarodnu zaštitu kao član obitelji (roditelj nevjenčanog maloljetnog djeteta) traži na temelju članka 26. stavka 5., u vezi s člankom 26. stavkom 3. prvom rečenicom, AsylG-a, a ne na temelju prava Unije, konkretno Direktive 2011/95. Ipak, čini se da je pitanje je li S. E.-ov sin u mjerodavnom trenutku bio nevjenčani maloljetnik te je li S. E. stoga član obitelji u skladu s člankom 2. točkom (j) trećom alinejom Direktive 2011/95 ključno za određivanje S. E.-ova statusa na temelju nacionalnog prava. Razlog tomu je upućivanje na članak 2. točku (j) Direktive 2011/95 sadržano u članku 26. stavku 3. AsylG-a[7].

31. Sud je u presudi od 4. listopada 2018., Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, t. 68. do 74.), istaknuo da Direktiva 2011/95 ne predviđa proširenje statusa izbjeglice ili supsidijarne zaštite na članove obitelji osobe kojoj je odobren taj status. Iz toga proizlazi da članak 23. te direktive od država članica zahtijeva samo da urede svoje nacionalno pravo na način da članovi obitelji, u smislu članka 2. točke (j) te direktive, nositelja takvog statusa mogu, ako pojedinačno ne ispunjavaju uvjete za odobravanje tog statusa, ostvariti pravo na određene povlastice koje, među ostalim, uključuju izdavanje dozvole boravka, pristup zapošljavanju ili pristup obrazovanju, čija je svrha održavanje obiteljskog jedinstva. Međutim, članak 3. Direktive 2011/95 dopušta državi članici da, prilikom odobravanja međunarodne zaštite članu obitelji na temelju sustava uspostavljenog tom direktivom, tu zaštitu proširi na druge članove obitelji, pod uvjetom da za njih ne postoji razlog za isključenje iz članka 12. te direktive i da njihova situacija ima, zbog potrebe održavanja obiteljskog jedinstva, vezu s logikom međunarodne zaštite.

[7] Prema navodu suda koji je uputio zahtjev, „[s]toga se tužiteljev zahtjev za odobravanje međunarodne zaštite kao roditelju može prihvatiti ako je u trenutku mjerodavnom za ocjenu sin bio maloljetan u skladu s prvom rečenicom članka 26. stavka 3. AsylG-a, a otac njegov skrbnik u smislu prve rečenice članka 26. stavka 3. točke 5. AsylG-a. Članak 26. stavak 3. AsylG-a namijenjen je provedbi članka 23. stavka 2. Direktive 2011/95/EU […]”. Vidjeti točke 12. i 13. zahtjeva za prethodnu odluku.

32. Sud je usto utvrdio da odobravanje statusa izbjeglice ili supsidijarne zaštite članovima obitelji kao izvedenog prava, s ciljem održavanja obiteljskog jedinstva osoba u pitanju, ima vezu s logikom međunarodne zaštite koja dovodi do priznavanja tog statusa [8].

33. Iz spisa pred Sudom se čini, podložno provjeri od strane suda koji je uputio zahtjev [9], da je Savezna Republika Njemačka upotrijebila mogućnost iz članka 3. Direktive 2011/95 da članovima obitelji navedenima u članku 2. točki (j) Direktive 2011/95 pruži širu zaštitu.

34. Iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da je Sud nadležan za odlučivanje o zahtjevu za prethodnu odluku koji se odnosi na odredbe prava Unije u situacijama u kojima su, neovisno o tome što činjenice iz glavnog postupka ne ulaze izravno u područje primjene tog prava, odredbe tog prava nacionalnim pravom učinjene primjenjivima zbog upućivanja potonjeg na njihov sadržaj. U takvim slučajevima postoji jasan interes Europske unije da se, radi izbjegavanja budućih razlika u tumačenju, odredbe preuzete iz prava Unije tumače ujednačeno. Stoga je tumačenje Suda odredaba prava Unije u situacijama koje ne ulaze u njihovo područje primjene opravdano kad su te odredbe nacionalnim pravom učinjene izravno i bezuvjetno primjenjivima na takve situacije, kako bi se osiguralo istovjetno postupanje u tim situacijama i u onima koje su obuhvaćene područjem primjene prava Unije [10].

35. Budući da članak 26. stavak 3. AsylG-a izričito upućuje na pojam „obitelj” iz članka 2. točke (j) Direktive 2011/95 te da ništa ne upućuje na to da potonja odredba nije izravno i bezuvjetno primjenjiva na situacije poput one koja se razmatra u glavnom postupku, jasan je interes Europske unije da Sud odluči o predmetnom zahtjevu za prethodnu odluku.

36. Stoga smatram da je Sud nadležan odgovoriti na prethodna pitanja.

VI. Analiza prethodnih pitanja

A. Prvo i drugo pitanje

1. Uvodne napomene

37. Sud koji je uputio zahtjev svojim prvim i drugim pitanjem, koja je praktično zajedno razmatrati, želi utvrditi, u situaciji poput one koja se razmatra u glavnom postupku, u kojoj roditelj (u ovom je predmetu to S. E.) nastoji na temelju statusa supsidijarne zaštite koji je odobren njegovu nevjenčanom maloljetnom djetetu izvesti pravo na supsidijarnu zaštitu u skladu s

[8] Vidjeti, u tom pogledu, presudu od 4. listopada 2018., Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, t. 73.).

[9] Sud koji je uputio zahtjev u točki 13. tog zahtjeva navodi da je članak 26. stavak 3. AsylG-a namijenjen provedbi članka 23. stavka 2. Direktive 2011/95. Prema mojemu mišljenju, čini se, podložno provjeri od strane suda koji je uputio zahtjev, da je područje primjene te odredbe nacionalnog prava šire od područja primjene članka 23. stavka 2. Direktive 2011/95 te da ona međunarodnu zaštitu proširuje, u određenim okolnostima, na članove obitelji.

[10] Presuda od 7. studenoga 2018., K i B (C-380/17, EU:C:2018:877, t. 34. do 36. i navedena sudska praksa). Također vidjeti presudu od 13. ožujka 2019., E. (C-635/17, EU:C:2019:192, t. 35. do 37.).

nacionalnim pravom, koji trenutak treba uzeti u obzir kako bi se odredilo je li osoba kojoj je odobrena međunarodna zaštita – u ovom je predmetu to S. E.-ov sin – „maloljetna" u smislu članka 2. točke (j) Direktive 2011/95[11].

38. Kako Komisija ističe u svojim očitovanjima, odgovor na to pitanje potreban je iz perspektive prava Unije kako bi se utvrdilo ima li S. E. pravo tražiti, kako je predviđeno člankom 23. stavkom 2. Direktive 2011/95, povlastice iz članaka 24. do 35. te direktive[12].

39. Definicija „maloljetnika" iz članka 2. točke (k) Direktive 2011/95 („državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva mlađa od 18 godina") nije sporna u glavnom postupku.

40. Međutim, sporan je trenutak s obzirom na koji se status „maloljetnika" ocjenjuje kako bi se utvrdilo jesu li odnosni maloljetnik i druga osoba „članovi obitelji" za potrebe članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95. U skladu s člankom 2. točkom (j) Direktive 2011/95, pojam „članovi obitelji" uključuje, pod uvjetom da je obitelj već postojala u državi podrijetla, oca nevjenčanog maloljetnika koji je korisnik međunarodne zaštite koji je prisutan u istoj državi članici u pogledu zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

41. Sud koji je uputio zahtjev izložio je Sudu pet mogućih mjerodavnih trenutaka, to jest:

– datum donošenja odluke o S. E.-ovu zahtjevu za azil (glavni dio prvog pitanja);

– datum na koji je S. E.-ovu sinu odobrena supsidijarna zaštita (pitanje 1. (a));

– datum na koji je S. E. podnio zahtjev za azil (pitanje 1. (b));

– datum na koji je S. E. ušao u Njemačku (pitanje 1. (c)); ili

– datum na koji je S. E.-ov sin podnio zahtjev za azil (pitanje 1. (d)).

42. Njemačka vlada smatra da trenutak s obzirom na koji se ocjenjuje status „maloljetnika" u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95 čini datum donošenja odluke o zahtjevu člana obitelji koji svoje pravo želi izvesti iz prava korisnika zaštite.

43. Mađarska vlada smatra da upotreba sadašnjeg glagolskog vremena u članku 2. točki (j) trećoj alineji Direktive 2011/95 znači da status „maloljetnika" nije moguće retroaktivno tumačiti. Činjeničnu i pravnu situaciju koja je temelj odluke stoga treba razmotriti i ocijeniti s obzirom na okolnosti koje su postojale u trenutku donošenja odluke. Drukčije tumačenje u predmetnom postupku značilo bi da bi tijela svoju odluku morala temeljiti na fikciji da je osoba još uvijek maloljetna, iako to više nije tako. Takva se fikcija ne može izvesti iz teksta Direktive 2011/95 niti

[11] Iz spisa pred Sudom proizlazi da je S. E.-ov sin bio maloljetan kada je S. E. ušao u Njemačku u siječnju 2016. i zatražio azil u veljači 2016. Međutim, S. E.-ov sin prestao je biti maloljetan 20. travnja 2016., dan prije nego što je S. E. podnio formalan zahtjev za međunarodnu zaštitu (21. travnja 2016.). Osim toga, S. E.-ov sin više nije bio maloljetan 13. svibnja 2016. kada mu je odobren status supsidijarne zaštite). Sud koji je uputio zahtjev ističe da se u nacionalnoj sudskoj praksi u pogledu statusa „maloljetnika" korisnika zaštite ponekad u obzir uzimao – u skladu s načelom iz članka 77. AsylG-a – i datum donošenja odluke o roditeljevu zahtjevu za azil. Međutim, ponekad se smatralo dovoljnim da je korisnik zaštite bio maloljetan u trenutku kada je roditelj podnio zahtjev za azil. Razlozi koji su u pogledu toga pruženi načelno se temelje na pravu Unije te je izričito određenje trenutka u slučaju izvedene međunarodne zaštite za djecu (vidjeti članak 26. stavak 2. AsylG-a) prenošeno na međunarodnu zaštitu za roditelja, unatoč nepostojanju zakonodavstva u tom pogledu. Vidjeti točku 16. zahtjeva za prethodnu odluku.

[12] Sud ne može odrediti implikacije svojeg odgovora u kontekstu nacionalnog prava, osobito u odnosu na članak 26. stavak 5., u vezi s člankom 26. stavkom 3. prvom rečenicom, AsylG-a. To je na sudu koji je uputio zahtjev.

iz njezinih ciljeva te bi se protivila pravnoj sigurnosti. Navedena vlada smatra da mjerodavan trenutak čini datum donošenja odluke o zahtjevu za međunarodnu zaštitu koji je podnio član obitelji korisnika međunarodne zaštite.

44. Nasuprot tomu, Komisija smatra da članak 2. točku (j) treću alineju i članak 23. stavak 2. Direktive 2011/95 treba tumačiti na način da državljanina treće zemlje ili osobu bez državljanstva koja je bila mlađa od 18 godina kada je u državi članici podnijela zahtjev za međunarodnu zaštitu, ali koja je tijekom postupka postala odrasla te joj je zatim odobren status supsidijarne zaštite, treba smatrati „maloljetnom" u smislu članka 2. točke (j) treće alineje ako je njezin otac na državno područje te države članice ušao prije nego što je korisnik zaštite postao punoljetan te je zahtjev iz članka 23. stavka 2. Direktive 2011/95 podnio u razumnom roku od datuma na koji je korisnik zaštite bio priznat kao takav.

2. Presuda od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248)

45. Iz zahtjeva za prethodnu odluku jasno proizlazi da su mogući mjerodavni trenuci koje je sud koji je uputio zahtjev izložio inspirirani, barem djelomično, presudom od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248)[13]. Stoga ću, kako bi se bolje razumjele različite vremenske mogućnosti koje je iznio sud koji je uputio zahtjev, detaljno izložiti činjenično stanje tog predmeta i odluku koja je u njemu donesena.

46. Predmet u kojem je donesena presuda od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248), odnosio se na pravo maloljetnice bez pratnje koja je ušla u Nizozemsku i podnijela zahtjev za azil kada je bila maloljetna, ali koja je status izbjeglice ostvarila i zahtjev za spajanje obitelji sa svojim roditeljima podnijela *nakon* što je postala punoljetna.

47. Sud je upitan treba li članak 2. točku (f)[14] Direktive Vijeća 2003/86/EZ od 22. rujna 2003. o pravu na spajanje obitelji[15] tumačiti na način da se državljanina treće zemlje ili osobu bez državljanstva koja je bila mlađa od 18 godina kada je ušla na državno područje države članice i podnijela zahtjev za azil u toj državi, ali koja je tijekom postupka azila postala punoljetna te joj je zatim odobren azil s retroaktivnim učinkom od datuma podnošenja zahtjeva, mora smatrati „maloljetnikom" u smislu te odredbe. Sud je utvrdio da članak 2. točku (f) Direktive 2003/86, u vezi s člankom 10. stavkom 3. točkom (a)[16] te direktive, treba tumačiti tako da se državljanina treće zemlje ili osobu bez državljanstva koja je bila mlađa od 18 godina kada je ušla na državno područje države članice i podnijela zahtjev za azil u toj državi, ali koja je tijekom postupka azila postala punoljetna te joj je zatim odobren status izbjeglice, mora smatrati „maloljetnikom" u smislu te odredbe.

48. Prema utvrđenju Suda, ako bi se pravo na spajanje obitelji učinilo ovisnim o trenutku u kojem nadležno nacionalno tijelo formalno donese odluku kojom se priznaje status izbjeglice dotičnoj osobi, takvo bi tumačenje, umjesto da potakne nacionalna tijela da zahtjevima za međunarodnu zaštitu koje su podnijeli maloljetnici bez pratnje daju prednost prilikom obrade kako bi se vodilo

[13] Vidjeti točku 18. zahtjeva za prethodnu odluku.

[14] Ta odredba predviđa da „‚maloljetnik bez pratnje' znači državljani treće zemlje ili osobe bez državljanstva mlađe od osamnaest godina, koji stignu na državno područje države članice bez pratnje odrasle osobe odgovorne prema zakonu ili običaju, i tako dugo dok ne budu učinkovito pod zaštitom takve osobe, ili maloljetnici koju su ostavljeni bez pratnje nakon ulaska na državno područje država članica".

[15] SL 2003., L 251, str. 12. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 8., str. 70. i ispravci SL 2020., L 61, str. 32. i SL 2020., L 61, str. 33.)

[16] Ta odredba u bitnome predviđa da će države članice, ako je izbjeglica maloljetnik bez pratnje, radi spajanja obitelji dopustiti ulazak i boravak njegove rodbine u prvom stupnju izravne uzlazne linije.

računa o njihovoj osobitoj ranjivosti, moglo imati suprotan učinak, osujećujući cilj i Direktive 2013/32 i direktiva 2003/86 i 2011/95, a to je da se, u skladu s člankom 24. stavkom 2. Povelje, osigura da je najbolji interes djeteta stvarno najvažnija briga država članica prilikom primjene tih direktiva [17].

49. Sud je stoga zaključio da se uzimanjem datuma podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu kao referentnog za ocjenu dobi izbjeglice za potrebe primjene članka 10. stavka 3. točke (a) Direktive 2003/86 može zajamčiti jednako i predvidljivo postupanje prema svim podnositeljima zahtjeva koji se vremenski gledano nalaze u istoj situaciji, osiguravajući da uspjeh zahtjeva za spajanje obitelji uglavnom ovisi o okolnostima koje se odnose na podnositelja zahtjeva, a ne na upravu – kao što je to trajanje obrade zahtjeva za međunarodnu zaštitu ili zahtjeva za spajanje obitelji. Međutim, Sud je naveo da izbjeglica koji je imao status maloljetnika bez pratnje u trenutku kad je istaknuo svoj zahtjev, ali koji je postao punoljetan za vrijeme trajanja postupka, mora zahtjev za spajanje podnijeti u razumnom roku [18]. Sud je u tom pogledu istaknuo da se zahtjev mora podnijeti u roku od tri mjeseca od dana kad je dotičnom „maloljetniku" priznat status izbjeglice.

3. Presuda od 16. srpnja 2020., Belgijska Država (spajanje obitelji – maloljetno dijete) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577)

50. Smatram da je relevantna i presuda od 16. srpnja 2020., Belgijska Država (spajanje obitelji – maloljetno dijete) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577), koja je donesena nakon upućivanja zahtjeva za prethodnu odluku u ovom predmetu.

51. Sud je u tom predmetu upitan, među ostalim, treba li članak 4. stavak 1. prvi podstavak točku (c) Direktive 2003/86 tumačiti na način da referentan datum za potrebe utvrđivanja je li državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva koja nije u braku „maloljetno dijete" u smislu te odredbe jest onaj na koji je podnesen zahtjev za ulazak i boravak radi spajanja obitelji za maloljetnu djecu ili onaj na koji su nadležna tijela te države članice odlučila o tom zahtjevu, eventualno nakon podnošenja pravnog sredstva usmjerenog protiv odluke o odbijanju takvog zahtjeva.

52. Sud je u točkama 36. i 37. te presude nedvosmisleno naveo da prihvaćanje datuma na koji nadležno tijelo dotične države članice odluči o zahtjevu za ulazak i boravak na državnom području te države radi spajanja obitelji kao referentnog za potrebe ocjene dobi podnositelja zahtjeva u svrhu primjene članka 4. stavka 1. prvog podstavka točke (c) Direktive 2003/86 ne bi bilo u skladu ni s ciljevima koji su zadani tom direktivom ni sa zahtjevima koji proizlaze iz članka 7. i članka 24. stavka 2. Povelje jer nadležna nacionalna tijela i sudovi ne bi bili potaknuti prioritetno postupati sa zahtjevima maloljetnika, primjenjujući potrebnu hitnost s obzirom na njihovu ranjivost te bi stoga mogli djelovati na način koji bi ugrozio sama prava na spajanje

[17] Vidjeti točku 58. presude od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248) i točke 36. i 37. presude od 16. srpnja 2020., Belgijska Država (spajanje obitelji – maloljetno dijete) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577). Sud je u točki 49. presude od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248), istaknuo da ni članak 2. točka (f) ni članak 10. stavak 3. točka (a) Direktive 2003/86 nisu mogli sami po sebi dati odgovor na prethodno pitanje postavljeno u tom predmetu. Sud je stoga sagledao i strukturu i cilj te direktive. U tom pogledu Sud je zaključio da, kad bi pravo na spajanje obitelji iz članka 10. stavka 3. točke (a) Direktive 2003/86 ovisilo o trenutku u kojem nadležno nacionalno tijelo formalno donese odluku kojom se priznaje status izbjeglice dotičnoj osobi te, stoga, o većoj ili manjoj brzini kojom to tijelo obrađuje zahtjev za međunarodnu zaštitu, bio bi doveden u pitanje koristan učinak te odredbe i to bi bilo protivno ne samo cilju te direktive – koji se sastoji u promicanju spajanja obitelji i pružanja u tom pogledu posebne zaštite izbjeglicama, osobito maloljetnicima bez pratnje – nego i načelima jednakog postupanja i pravne sigurnosti. Vidjeti točku 55. presude od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248).

[18] Sud je u točki 50. presude od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248), u bitnome podsjetio na to da se članak 10. stavak 3. točka (a) Direktive 2003/86 primjenjuje samo na spajanje obitelji izbjeglica koje su kao takve priznale države članice.

obitelji tih maloljetnika. Sud je stoga zaključio da članak 4. stavak 1. prvi podstavak točku (c) Direktive 2003/86 treba tumačiti na način da je datum koji treba biti referentan za potrebe utvrđivanja je li državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva koja nije u braku maloljetno dijete, u smislu te odredbe, onaj na koji je podnesen zahtjev za ulazak i boravak radi spajanja obitelji za maloljetnu djecu, a ne onaj na koji su nadležna tijela te države članice odlučila o tom zahtjevu.

4. Kratka analiza relevantnih presuda

53. Kako sam naveo, presude od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248) i od 16. srpnja 2020., Belgijska Država (spajanje obitelji – maloljetno dijete) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577), odnose se na tumačenje Direktive 2003/86.

54. Za početak treba naglasiti da je Direktiva 2003/86 donesena 22. rujna 2003. Dakle, ta je direktiva donesena otprilike šest mjeseci prije nego Direktiva Vijeća 2004/83/EZ od 29. travnja 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljana treće zemlje ili osoba bez državljanstva kao izbjeglica ili osoba kojima je na drugi način potrebna međunarodna zaštita te o sadržaju odobrene zaštite[19]. Direktivom 2004/83, koja je kasnije zamijenjena Direktivom 2011/95, po prvi je put u pravo Unije uveden pojam statusa supsidijarne zaštite. Ta kronologija objašnjava zašto se u Direktivi 2003/86 spominju samo izbjeglice, a ne državljani trećih zemalja ili osobe bez državljanstva koje uživaju status supsidijarne zaštite. Prava članova obitelji izbjeglice uvelike su uređena direktivama 2003/86 i 2011/95[20], ali prvonavedena direktiva ne odnosi se na prava članova obitelji osoba koje uživaju status supsidijarne zaštite.

55. U tom smislu Sud je u točki 34. presude od 13. ožujka 2019., E. (C-635/17, EU:C:2019:192), potvrdio da Direktivu 2003/86 treba tumačiti na način da se ne primjenjuje na državljane trećih zemalja koji su članovi obitelji korisnika supsidijarne zaštite[21].

56. Smatram da rješenje koje je u presudi od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248), usvojeno u pogledu prava na spajanje obitelji maloljetnika bez pratnje koji ima status izbjeglice u skladu s člankom 2. točkom (f) i člankom 10. stavkom 3. točkom (a) Direktive 2003/86 pruža smjernice za potrebe ovog predmeta. Međutim, analiza provedena u tom predmetu nije sasvim primjenjiva na ovaj predmet jer postoje određene ključne činjenične i pravne razlike. Osobito, u predmetu u kojem je donesena presuda od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248), spajanje obitelji na temelju članka 10. stavka 3. točke (a) Direktive 2003/86 tražilo je *maloljetno dijete bez pratnje*, a ne (kao u ovom predmetu) roditelj koji se želi pridružiti svojem djetetu na temelju, među ostalim, članka 23. i sljedećih Direktive 2011/95.

57. Osim toga, dok se ovaj predmet odnosi na prava roditelja osobe kojoj je odobren status supsidijarne zaštite, predmet u kojem je donesena presuda od 16. srpnja 2020., Belgijska Država (spajanje obitelji – maloljetno dijete) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577), nešto je drukčiji jer se odnosi na tumačenje članka 4. stavka 1. prvog podstavka točke (c) Direktive 2003/86, koji državama članicama nalaže da nevjenčanoj maloljetnoj djeci izbjeglice dopuste ulazak i boravak.

[19] SL 2004., L 304, str. 12. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 64.)

[20] Vidjeti također Direktivu 2013/32.

[21] Vidjeti članak 3. stavak 2. točku (c) Direktive 2003/86.

5. Primjena sudske prakse u ovom predmetu

58. Mora se istaknuti da u članku 2. točki (j) trećoj alineji Direktive 2011/95 nije predviđen trenutak koji treba uzeti u obzir. Međutim, taj nedostatak, iako bi bilo poželjno da ga je zakonodavac Unije izbjegao, ne znači da svaka država članica može jednostrano izabrati trenutak s obzirom na koji treba utvrditi jesu li određene osobe „članovi obitelji" za potrebe članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95. Taj zaključak donosim zbog nekoliko razloga.

59. Kao prvo, u članku 2. točki (j) trećoj alineji Direktive 2011/95 nigdje se ne upućuje na nacionalno pravo ili na države članice i, kao drugo, u toj odredbi, a zapravo ni u jednoj drugoj odredbi Direktive 2011/95, nema ničega što bi upućivalo na to da je zakonodavac Unije želio odgovornost određivanja mjerodavnog trenutka o kojem je riječ prepustiti svakoj državi članici.

60. Sud je u presudama od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248, t. 41.) i od 16. srpnja 2020., Belgijska Država (spajanje obitelji – maloljetno dijete) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577, t. 30.), podsjetio da, u skladu sa zahtjevima ujednačene primjene prava Unije kao i načela jednakosti, odredba prava Unije koja ne sadržava nikakvo izravno upućivanje na pravo država članica radi utvrđenja svojeg smisla i dosega mora u cijeloj Europskoj uniji imati autonomno i ujednačeno tumačenje, uzimajući u obzir osobito kontekst odredbe i cilj predmetnog propisa.

61. Prema mojemu mišljenju, članak 2. točku (j) treću alineju Direktive 2011/95 treba tumačiti s obzirom na članak 23. te direktive, čiji stavak 1. veoma jasno i nedvosmisleno predviđa da „[d]ržave članice *osiguravaju* da se održi obiteljsko jedinstvo" (moje isticanje). Osim toga, u uvodnoj izjavi 16. Direktive 2011/95 navedeno je da ta direktiva poštuje temeljna prava i načela priznata Poveljom te da nastoji promicati primjenu, među ostalim, članaka 7. i 24. Povelje.

62. Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da članak 7. Povelje, koji priznaje pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života, treba tumačiti u vezi s obvezom uzimanja u obzir najboljeg interesa djeteta, koja je utvrđena u članku 24. stavku 2. Povelje, i vodeći računa o potrebi da dijete održava redovite osobne odnose s oba roditelja, koja je navedena u članku 24. stavku 3. Povelje[22].

63. Iz navedenog slijedi da članak 2. točku (j) treću alineju Direktive 2011/95 treba tumačiti u interesu dotičnog djeteta te s ciljem promicanja obiteljskog života.

64. Smatram da u kontekstu postupka poput predmetnog ne bi bilo ni u interesu dotičnog djeteta ni u interesu promicanja obiteljskog života, niti bi bilo u skladu s logikom presuda od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248) i od 16. srpnja 2020., Belgijska Država (spajanje obitelji – maloljetno dijete) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577), ako bi se kao mjerodavan datum za ocjenjivanje statusa „maloljetnika" u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95 uzeo datum stvarnog donošenja odluke o S. E.-ovu zahtjevu za azil[23], ili datum na koji je S. E.-ovu sinu odobrena supsidijarna zaštita[24].

65. Iz presuda od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248, t. 55.) i od 16. srpnja 2020., Belgijska Država (spajanje obitelji – maloljetno dijete) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577), jasno proizlazi da Sud nije smatrao da pravo podnositelja zahtjeva na obiteljski

22 Presuda od 13. ožujka 2019., E. (C-635/17, EU:C:2019:192, t. 55. i navedena sudska praksa)

23 Glavni dio prvog pitanja

24 Pitanje 1. (a)

život mora ovisiti o brzini i trajanju nacionalnog postupka obrade zahtjeva. Te dvije presude temelje se na načelu da pravo podnošenja zahtjeva za spajanje obitelji ne smije ovisiti o nepredvidljivim datumima na koje treće strane donesu određene odluke.

66. Smatram da to vrijedi neovisno o tome je li priznanje statusa supsidijarne zaštite na temelju Direktive 2011/95 deklaratoran akt ili ne. U tom pogledu treba istaknuti da se u uvodnoj izjavi 21. Direktive 2011/95 navodi da je priznanje statusa izbjeglice deklaratoran akt. Međutim, u Direktivi 2011/95 ne postoji ekvivalentna uvodna izjava u pogledu supsidijarne zaštite [25]. Unatoč tomu, iako se u presudi od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248), upućuje na činjenicu da je priznanje statusa izbjeglice deklaratorno [26], Sud je u toj presudi naglasio činjenicu da bi, kad bi pravo na spajanje obitelji iz članka 10. stavka 3. točke (a) Direktive 2003/86 ovisilo o trenutku u kojem nadležno nacionalno tijelo formalno donese odluku kojom se priznaje status izbjeglice dotičnoj osobi te, stoga, o većoj ili manjoj brzini kojom to tijelo obrađuje zahtjev za međunarodnu zaštitu, bio doveden u pitanje koristan učinak te odredbe. To bi bilo protivno ne samo cilju te direktive – koji se sastoji u promicanju spajanja obitelji i pružanja u tom pogledu posebne zaštite izbjeglicama, osobito maloljetnicima bez pratnje – nego i načelima jednakog postupanja i pravne sigurnosti [27].

67. Sud je sličan pristup primijenio u presudi od 16. srpnja 2020., Belgijska Država (spajanje obitelji – maloljetno dijete) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577). Međutim, on se pritom nije vodio deklaratornom prirodom priznanja statusa izbjeglice, nego je naglasio prava koja proizlaze iz članka 7. te članka 24. stavaka 2. i 3. Povelje i interese dotičnog djeteta. Istaknuo je da pravo na spajanje obitelji ne bi trebalo ovisiti o, u bitnome, neizvjesnim i nepredvidljivim okolnostima koje se u cijelosti mogu pripisati nadležnim nacionalnim tijelima i sudovima dotične države članice [28].

68. Iz nacionalnog spisa kojim Sud raspolaže u predmetnom postupku čini se, podložno provjeri od strane suda koji je uputio zahtjev, da postoji razmak od gotovo četiri godine između datuma na koji je S. E.-ov sin podnio zahtjev za azil (21. kolovoza 2012.) i datuma na koji mu je odobrena supsidijarna zaštita (13. svibnja 2016.). Sud koji je uputio zahtjev nije pružio nikakvo objašnjenje tog znatnog proteka vremena. Možda se može nagađati, podložno provjeri od strane suda koji je uputio zahtjev, da su razlog tome određeni pravni postupci koje je S. E.-ov sin pokrenuo protiv

[25] Iako u pogledu supsidijarne zaštite nema uvodne izjave ekvivalentne uvodnoj izjavi 21., smatram da nakon podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu svaki državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva koja ispunjava materijalne uvjete koji su u poglavlju V. Direktive 2011/95 propisani u vezi s odobrenjem supsidijarne zaštite ima subjektivno pravo na to da mu se prizna status korisnika supsidijarne zaštite, čak i prije donošenje formalne odluke u tom pogledu. Osim toga, Sud je u točki 32. presude od 1. ožujka 2016., Kreis Warendorf i Osso (C-443/14 i C-444/14, EU:C:2016:127), istaknuo da uvodne izjave 8., 9. i 39. Direktive 2011/95 upućuju na to da je zakonodavac Unije želio uspostaviti jedinstven status za sve korisnike međunarodne zaštite te da je stoga korisnicima supsidijarne zaštite odobrio ista prava i povlastice koje uživaju izbjeglice, uz primjenu nužnih i objektivno opravdanih odstupanja. U tom pogledu nikakvo odstupanje nije predviđeno u odnosu na korisnike supsidijarne zaštite u kontekstu članka 23. stavka 2. Direktive 2011/95. Ta odredba izričito upućuje na korisnika međunarodne zaštite.

[26] Prema mojemu mišljenju, pitanje deklaratornog statusa izbjeglica pojavilo se, među ostalim, zato što članak 3. stavak 2. točka (a) Direktive 2003/86 izričito predviđa da se ta direktiva ne primjenjuje kada sponzor „traži priznavanje statusa izbjeglice, o kojem zahtjevu još nije donesena konačna odluka”. Vidjeti presudu od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248, t. 50.). U Direktivi 2011/95 ne postoji ekvivalentna odredba.

[27] Sud je u točki 60. presude od 12. travnja 2018., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248), naveo da se „uzimanjem datuma podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu kao referentnog za ocjenu dobi izbjeglice za potrebe primjene članka 10. stavka 3. točke (a) Direktive 2003/86 može […] zajamčiti jednako i predvidljivo postupanje prema svim podnositeljima zahtjeva koji se vremenski gledano nalaze u istoj situaciji, osiguravajući da uspjeh zahtjeva za spajanje obitelji uglavnom ovisi o okolnostima koje se odnose na podnositelja zahtjeva, a ne na upravu – kao što je to trajanje obrade zahtjeva za međunarodnu zaštitu ili zahtjeva za spajanje obitelji”.

[28] Presuda od 16. srpnja 2020., Belgijska Država (spajanje obitelji – maloljetno dijete) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577, t. 43.). Osim toga, dopuštenje ulaska i boravka u skladu s člankom 4. stavkom 1. podstavkom 1. točkom (c) Direktive 2003/86, o kojem je bila riječ u tom predmetu, nije, kako je Komisija navela, deklaratoran akt.

odluke Bundesamta für Migration und Flüchtlinge (Savezni ured za migraciju i izbjeglice) o odbijanju njegova zahtjeva za azil. Dovoljno je reći da se S. E.-ov zahtjev za azil obrađuje od 2016. godine.

69. Prema mojemu mišljenju, obveza podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu da podnese pravne lijekove, u skladu s člankom 46. Direktive 2013/32, osim što bi stvarala opasnost od povrede prava [29] zajamčenih člancima 7. i 24. Povelje, bi se usto, ako bi mogla dovesti do situacije u kojoj bi članovi obitelji, zbog neizbježnog proteka vremena izazvanog takvim sporovima, koji je prema svemu sudeći izvan kontrole podnositelja zahtjeva, izgubili pravo na održavanje obiteljskog jedinstva i sva povezana prava koja proizlaze iz, među ostalim, Direktive 2011/95, protivila članku 47. Povelje i pravu na djelotvoran pravni lijek. Takva situacija može uvelike nerazumno otežati i onemogućiti korištenje pravnih lijekova koji bi inače bili dostupni [30].

70. U tom pogledu smatram da činjenica na koju su uputile njemačka i mađarska vlada [31], da članak 46. stavak 3. Direktive 2013/32 zahtijeva da sud države članice koji odlučuje u prvostupanjskom postupku pokrenutom protiv odluke o zahtjevu za međunarodnu zaštitu u potpunosti i *ex nunc* razmotri činjenična i pravna pitanja, nije relevantna prilikom odlučivanja o, među ostalim, tome koji trenutak treba smatrati mjerodavnim za ocjenjivanje je li osoba koja ostvaruje pravo na zaštitu (u ovom predmetu je to S. E.-ov sin) „maloljetna" u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95. Svrha članka 46. stavka 3. Direktive 2013/32 je osigurati da se odluka nadležnog suda o međunarodnoj zaštiti temelji na aktualnim činjenicama i pravu [32]. Ta odredba ni na koji način ne utječe na pravo članova obitelji na temelju članka 24. stavka 2. Direktive 2011/95 da traže povlastice iz članaka 24. do 35. te direktive niti na trenutak u odnosu na koji se ta prava izvode.

71. Što se tiče datuma na koji je S. E. ušao u Saveznu Republiku Njemačku kao mogućeg mjerodavnog datuma spomenutog u pitanju 1. (c), članak 2. točka (j) Direktive 2011/95 jasno zahtijeva da su dotični članovi obitelji „prisutni u istoj državi članici u pogledu zahtjeva za međunarodnu zaštitu" [33]. Dakle, da bi ta odredba bila primjenjiva, potrebno je da je S. E. u Saveznu Republiku Njemačku ušao prije nego što je njegov sin postao punoljetan te da je potonji podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu dok je još bio maloljetan s obzirom na to da S. E. želi izvesti prava u tom pogledu.

[29] Vidjeti također mišljenje nezavisnog odvjetnika G. Hogana u predmetu B. M. M. i B. S. (spajanje obitelji – maloljetno dijete) (C-133/19, EU:C:2020:222, t. 43.).

[30] Vidjeti, po analogiji, presudu od 16. srpnja 2020., Belgijska Država (spajanje obitelji – maloljetno dijete) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577, t. 53. do 55.).

[31] Njemačka vlada smatra da je u pogledu uvjeta da je korisnik zaštite „maloljetan" u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95 relevantan datum donošenja odluke o zahtjevu člana obitelji koji svoje pravo želi izvesti iz prava korisnika zaštite. Ta vlada osobito ističe da se pravo Unije, s obzirom na to da članak 46. stavak 3. Direktive 2011/95 zahtijeva potpuno razmatranje *ex nunc*, temelji na načelu da je relevantna činjenična i pravna situacija koja postoji na datum razmatranja. To je argument protiv toga da se kao trenutak u kojem moraju postojati činjenični uvjeti da bi se danog srodnika smatralo članom obitelji u smislu definicije iz članka 2. točke (j) Direktive 2011/95 uzme neki iz razdoblja prije donošenja odluke. Mađarska vlada smatra da utvrđenja Suda u presudi od 16. srpnja 2020., Belgijska Država (spajanje obitelji – maloljetno dijete) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577), nisu na odgovarajući način primjenjiva na ovaj predmet, posebice s obzirom na zahtjev iz članka 46. stavka 3. Direktive 2013/32, kako ga je Sud potvrdio u presudi od 25. srpnja 2018., Alheto (C-585/16, EU:C:2018:584), da se i činjenična i pravna pitanja povezana sa zahtjevom za azil moraju u potpunosti i *ex nunc* razmotriti. Ta vlada navodi da sud, s obzirom na obvezu provedbe *ex nunc* razmatranja, ne može prilikom donošenja odluke zanemariti činjenicu da je maloljetnik nakon podnošenja zahtjeva postao punoljetan. Mađarska vlada smatra da to načelo vrijedi i u upravnom postupku. Ona stoga kao datum s obzirom na koji se status „maloljetnika" treba ocjenjivati zagovara datum donošenja odluke o (S. E.-ovu) zahtjevu za međunarodnu zaštitu na temelju obiteljske situacije.

[32] Po analogiji također vidjeti, u pogledu upravnog postupka, članak 10. stavak 3. točku (b) i članak 45. stavak 2. točku (a) Direktive 2013/32. U nacionalnom pravosudnom kontekstu, vidjeti članak 77. AsylG-a.

[33] Ta odredba usto zahtijeva da je „obitelj već postojala u državi podrijetla".

72. Međutim, iako su prisutnost u istoj državi članici i okolnost da je dotični „maloljetnik" podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu nužni uvjeti, oni sami po sebi nisu dovoljni da osiguraju pravo na povlastice u smislu članka 23. stavka 2. Direktive 2011/95. Članovi obitelji korisnika međunarodne zaštite koji pojedinačno ne ispunjavaju uvjete za takvu zaštitu moraju, u skladu s člankom 23. stavkom 2. Direktive 2011/95, doista *„tražiti* povlastice iz članaka od 24. do 35. […]"[34]. Prema mojemu mišljenju, upravo to traženje pokreće razmatranje prava na odnosne povlastice te stoga čini trenutak s obzirom na koji treba ocjenjivati status „maloljetnika" korisnika međunarodne zaštite u smislu članka 23. stavka 2. Direktive 2011/95.

73. Zato smatram da otac, kako bi mu se na temelju činjenice da je „član obitelji" „maloljetnika" koji je korisnik međunarodne zaštite priznala prava predviđena u članku 23. stavku 2. Direktive 2011/95, mora ta prava doista tražiti ili zahtijevati dok je korisnik za međunarodnu zaštitu još maloljetan. Stoga, u slučaju poput predmetnog, trenutak s obzirom na koji se status „maloljetnika" za potrebe članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95 treba ocjenjivati načelno čini datum na koji je podnositelj zahtjeva za azil (S. E.) podnio taj zahtjev (pitanje 1. (b) – 2016. godina). S obzirom na jasan tekst članka 23. stavka 2. Direktive 2011/95, smatram da datum na koji je korisnik međunarodne zaštite (S. E.-ov sin) podnio zahtjev za azil[35] ne čini, sam po sebi, datum s obzirom na koji treba ocjenjivati status „maloljetnika" u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95 (pitanje 1. (d) – 2012. godina).

74. Dakle, relevantni trenutak za ocjenjivanje statusa „maloljetnika" S. E.-ova sina u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95 čini datum na koji je S. E. podnio zahtjev za azil (pitanje 1. (b) – 2016. godina), pod uvjetom da je S. E.-ov sin zahtjev za međunarodnu zaštitu podnio *prije* nego što je postao punoljetan te da su *oba* odnosna člana obitelji prisutna u istoj državi članici prije nego što je S. E.-ov sin postao punoljetan.

75. Budući da mjerodavnim smatram trenutak u kojem je S. E. podnio zahtjev za azil, i drugo pitanje suda koji je uputio zahtjev ima određenu važnost. Ono se odnosi na to je li mjerodavan trenutak u kojem je azil zatražen ili trenutak u kojem je zahtjev za azil formalno podnesen[36].

76. To pitanje iziskuje tumačenje članka 6. Direktive 2013/32. Smatram da je odgovor na njega moguće pronaći u točkama 92. do 94. presude od 25. lipnja 2020., Ministerio Fiscal (tijelo koje može zaprimiti zahtjev za međunarodnu zaštitu) (C-36/20 PPU, EU:C:2020:495), u kojima je u bitnome navedeno da, u skladu s člankom 6. stavkom 1. Direktive 2013/32, državljanin treće zemlje status podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu u smislu članka 2. točke (c) Direktive 2013/32 stječe *od trenutka kada „[istakne]" takav zahtjev*. Radnja „isticanja" zahtjeva za međunarodnu zaštitu *ne* zahtijeva nikakvu administrativnu formalnost, s obzirom na to da se te formalnosti zahtijevaju u trenutku „podnošenja" zahtjeva. Dakle, stjecanje svojstva podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu ne može ovisiti ni o evidentiranju ni o podnošenju zahtjeva te je činjenica da je državljanin treće zemlje izrazio svoju namjeru traženja međunarodne zaštite pred

[34] Moje isticanje

[35] S. E.-ov sin je 2012. godine podnio zahtjev za azil.

[36] Sud koji je uputio zahtjev u točki 3. tog zahtjeva navodi da je S. E. zatražio azil u veljači 2016., a da je formalni zahtjev za međunarodnu zaštitu podnio 21. travnja 2016. Taj je sud u točkama 20. i 21. svojeg zahtjeva naveo da članak 13. stavak 1. AsylG-a ne zahtijeva ispunjavanje nikakvog konkretnog obrasca, dok se zahtjev za azil u skladu s prvom rečenicom članka 14. stavka 1. AsylG-a načelno mora formalno podnijeti nadležnoj podružnici Bundesamta für Migration und Flüchtlinge (Savezni ured za migraciju i izbjeglice). Sud koji je uputio zahtjev navodi da bi činjenica da se člankom 6. Direktive 2013/32/EU omogućuje državama članicama da predvide formalno podnošenje zahtjeva te im se samo nalaže da to što prije omoguće, ali im se pritom u tom pogledu ne nameću nikakvi konkretni rokovi, mogla govoriti u prilog tome da se „status maloljetnika" ocjenjuje s obzirom na trenutak formalnog podnošenja zahtjeva. Iako u tom pogledu nisu utvrđeni nikakvi maksimalni, okvirni ili minimalni rokovi, mora postojati mogućnost da se zahtjev odmah formalno podnese, to jest bez nepotrebnog odgađanja. Međutim, sud koji je uputio zahtjev istaknuo je da je upitno je li upućivanje na formalno podnošenje zahtjeva u skladu s načelima jednakog postupanja, pravne sigurnosti i *korisnog učinka*.

„drugim tijelom" u smislu članka 6. stavka 1. drugog podstavka Direktive 2013/32 dovoljna da mu se dodijeli status podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu. Shodno tome, isticanje takvog zahtjeva dovoljno je da krene teći rok od šest radnih dana u kojem predmetna država članica mora evidentirati navedeni zahtjev.

77. Stoga se čini, podložno provjeri od strane suda koji je uputio zahtjev, da je mjerodavan trenutak u pogledu S. E.-ova zahtjeva za azil bio u veljači 2016., a ne na datum kada je formalno podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu (21. travnja 2016.). Shodno tome, budući da je S. E. zahtjev za azil podnio dok je njegov sin još bio maloljetan, S. E. je bio član obitelji za potrebe članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95.

78. Stoga smatram da na prvo i drugo pitanje suda koji je uputio zahtjev treba odgovoriti na način da, u okolnostima poput onih u predmetnom slučaju, relevantni trenutak za ocjenu statusa „maloljetnika" korisnika međunarodne zaštite u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95 čini datum na koji je njegov otac istaknuo zahtjev za međunarodnu zaštitu u skladu s člankom 6. stavkom 1. Direktive 2013/32, pod uvjetom da je korisnik međunarodne zaštite tu zaštitu zatražio prije nego što je postao punoljetan te da su oba odnosna člana obitelji prisutna u istoj državi članici prije nego što je korisnik međunarodne zaštite postao punoljetan.

B. Treće prethodno pitanje

79. Sud koji je uputio zahtjev svojim trećim pitanjem želi doznati zahtijeva li članak 2. točka (j) treća alineja Direktive 2011/95, u vezi s člankom 23. stavkom 1. te direktive, da se obiteljski život u smislu članka 7. Povelje nastavi između „članova obitelji" o kojima je riječ ili je puka istodobna prisutnost korisnika zaštite i njegova člana obitelji u državi članici o kojoj je riječ dovoljna za postojanje svojstva člana obitelji [37].

80. Članak 2. točka (j) treća alineja Direktive 2011/95 pojam „članovi obitelji" u pogledu oca korisnika međunarodne zaštite [38] uvjetuje samo trima pretpostavkama, to jest time da je obitelj već postojala u državi podrijetla [39], da su članovi obitelji korisnika zaštite prisutni u istoj državi članici u pogledu zahtjeva za međunarodnu zaštitu te da je korisnik međunarodne zaštite nevjenčani maloljetnik.

81. Ta odredba, a osobito uvjet prisutnosti u istoj državi članici, ne zahtijeva da se između odnosnih članova obitelji nastavi obiteljski život u smislu članka 7. Povelje. Članak 7. Povelje zahtijeva poštovanje obiteljskog života. Međutim, on ne propisuje nikakve konkretne zahtjeve u smislu čvrstine obiteljskog odnosa između članova obitelji.

[37] Njemačka vlada smatra da definiciju iz članka 2. točke (j) Direktive 2011/95 nije moguće promatrati neovisno o članku 23. stavku 2. te direktive, koji je namijenjen održavanju obiteljskog jedinstva. Stoga je potrebno da se obiteljski život u smislu članka 7. Povelje nastavi između korisnika zaštite i tražitelja azila u državi članici domaćinu. Osim toga, potrebno je da je do ulaska na državno područje došlo radi (ponovnog) izvršavanja roditeljske odgovornosti. Mađarska vlada smatra da za postojanje svojstva člana obitelji u skladu s člankom 2. točkom (j) trećom alinejom Direktive 2011/95 nije dovoljno da su članovi obitelji istodobno prisutni na državnom području države članice, nego da je usto potrebno da između njih doista postoje obiteljske veze koje upućuju na to da se obiteljski život između roditelja i maloljetnog djeteta stvarno nastavio u odnosnoj državi članici.

[38] U toj se odredbi spominju „otac, majka ili druga odrasla osoba *odgovorna* za korisnika međunarodne zaštite". Moje isticanje. Dok se postojanje obiteljske veze između roditelja i nevjenčanog maloljetnog djeteta pretpostavlja ako su ispunjeni svi uvjeti iz članka 2. točke (j) Direktive 2011/95, smatram da postojanju „roditeljskog" odnosa s drugom odraslom osobom usto u prilog moraju ići propisi ili praksa odnosne države članice.

[39] Prema mojemu mišljenju, od članova obitelji može se zahtijevati da podnesu dokumentirane dokaze o tome da je obitelj već postojala u državi podrijetla. Vidjeti, po analogiji, članak 5. stavak 2. Direktive 2003/86, koji predviđa da zahtjevu za ulazak ili boravak podnesenom nadležnim tijelima države članice moraju biti priloženi dokumentirani dokazi o obiteljskom odnosu.

82. Članak 23. stavak 1. Direktive 2011/95 propisuje da države članice osiguravaju da se održi obiteljsko jedinstvo. U vezi s tim članak 23. stavak 2. te direktive nameće državama članicama precizne pozitivne obveze, uz odgovarajuća jasno definirana pojedinačna, subjektivna prava. Ta odredba nalaže državama članicama da osiguraju da „članovi obitelji", kako su definirani člankom 2. točkom (j) Direktive 2011/95, imaju pravo tražiti povlastice iz članaka 24. do 35. te direktive. Te se povlastice članovima obitelji načelno moraju dodijeliti [40]. Državama članicama u tom pogledu nije prepuštena nikakva margina prosudbe [41].

83. Kako Komisija pravilno ističe u svojim očitovanjima, nastavak obiteljskog odnosa ne ovisi nužno samo o željama odnosnih članova obitelji, već može ovisiti o uvjetima koji su izvan njihove kontrole, kao što je lokacija njihova smještaja. Možda je još važnije to da, s obzirom na to da Direktiva 2011/95 ne predviđa nikakve kriterije u tom pogledu, nije jasno na koji način nadležna nacionalna tijela mogu pošteno, objektivno i proporcionalno pratiti i procijeniti nastavak obiteljskog života.

84. Međutim, ako se nevjenčani maloljetnik po stjecanju punoljetnosti izričito pisano izjasni da ne želi održati obiteljsko jedinstvo, svrha članka 23. Direktive 2011/95 ne može se ostvariti te nadležna nacionalna tijela nisu dužna članovima obitelji dodijeliti odgovarajuće povlastice iz članaka 24. do 35. te direktive.

85. Iako je S. E.-ov sin 20. travnja 2016. navršio 18 godina i stekao punoljetnost, ništa u spisu kojim Sud raspolaže, podložno provjeri od strane suda koji je uputio zahtjev, ne upućuje na to da se ikada usprotivio održavanju obiteljskog jedinstva ili pridruživanju ocu.

C. Četvrto prethodno pitanje

86. Sud koji je uputio zahtjev svojim četvrtim pitanjem traži pojašnjenje o tome prestaje li status podnositelja zahtjeva za azil (S. E.-a) kao člana obitelji u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95 punoljetnošću ili stupanjem u brak korisnika zaštite (S. E.-ova sina). Sud koji je uputio zahtjev usto želi utvrditi, za slučaj da otac korisnika zaštite načelno zadržava status člana obitelji u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95/EU nakon što dijete postane punoljetno, prestaje li taj status – osim u situaciji u kojoj očev boravak u državi članici domaćini ili djetetovo pravo na zaštitu prestane – u određenom trenutku ili nastupanjem određenog događaja [42].

87. Smatram da, u skladu s člankom 2. točkom (j) trećom alinejom i člankom 23. stavkom 2. Direktive 2011/95, prava članova obitelji *ne* opstaju neograničeno vrijeme.

[40] Osim u određenim slučajevima u kojima neotklonjivi razlozi nacionalne sigurnosti ili javnog reda nalažu drukčije. Vidjeti, primjerice, članke 24. i 25. Direktive 2011/95.

[41] One mogu primijeniti samo izričite iznimke od tih obveza predviđene u članku 23. stavcima 3. i 4. Direktive 2011/95. U tom smislu član obitelji ne može se pozivati na članak 23. stavke 1. i 2. Direktive 2011/95 ako na temelju poglavlja III. i V. te direktive nema ili ne bi imao pravo na međunarodnu zaštitu. Vidjeti članak 23. stavak 3. Direktive 2011/95. Osim toga, države članice mogu odbiti, umanjiti ili ukinuti odnosne povlastice zbog nacionalne sigurnosti ili javnog reda. Vidjeti članak 23. stavak 4. Direktive 2011/95. U spisu kojim Sud raspolaže ništa ne upućuje na to da su te iznimke na bilo koji način relevantne u ovom predmetu.

[42] Njemačka i mađarska vlada smatraju da je, u skladu s člankom 2. točkom (j) trećom alinejom Direktive 2011/95, za postojanje svojstva člana obitelji potrebno da je referentna osoba maloljetna i nevjenčana. Iz toga proizlazi da se svojstvo člana obitelji gubi kada referentna osoba postane punoljetna ili stupi u brak. Komisija smatra da prava članova obitelji, u skladu s člankom 2. točkom (j) trećom alinejom i člankom 23. stavkom 2. Direktive 2011/95, opstaju i nakon što korisnik zaštite postane punoljetan, dok je valjana dozvola boravka koja im je dodijeljena u skladu s člankom 24. stavkom 2. te direktive.

88. Prema mojemu mišljenju, pravo članova obitelji u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95 da traže povlastice iz članaka 24. do 35. te direktive opstaje nakon što korisnik supsidijarne zaštite postane punoljetan, dok je valjana dozvola boravka koja im je dodijeljena u skladu s člankom 24. stavkom 2. te direktive.

89. U vezi s tim, članak 24. stavak 2. Direktive 2011/95 propisuje da „države članice izdaju osobama sa statusom supsidijarne zaštite *i članovima njihove obitelji* obnovljivu dozvolu boravka koja mora vrijediti *barem godinu dana* i, u slučaju produljenja, barem dvije godine osim ako neotklonjivi razlozi nacionalne sigurnosti ili javnog reda nalažu drukčije”[43].

VII. Zaključak

90. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem da Sud na pitanja koja je postavio Bundesverwaltungsgericht (Savezni upravni sud) odgovori na sljedeći način:

U okolnostima poput onih u predmetnom slučaju, trenutak s obzirom na koji treba ocjenjivati ima li korisnik međunarodne zaštite status „maloljetnika”, u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite, jest datum na koji je njegov otac istaknuo zahtjev za međunarodnu zaštitu u skladu s člankom 6. stavkom 1. Direktive 2013/32/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o zajedničkim postupcima za priznavanje i oduzimanje međunarodne zaštite, pod uvjetom da je korisnik međunarodne zaštite zahtjev za tu zaštitu podnio prije nego što je postao punoljetan te da su oba odnosna člana obitelji prisutna u istoj državi članici prije nego što je korisnik međunarodne zaštite postao punoljetan.

U skladu s člankom 2. točkom (j) trećom alinejom Direktive 2011/95, pojam „članovi obitelji” u pogledu oca korisnika međunarodne zaštite uvjetovan je samo trima pretpostavkama, to jest time da je obitelj već postojala u državi podrijetla, da su članovi obitelji korisnika međunarodne zaštite prisutni u istoj državi članici u pogledu zahtjeva za međunarodnu zaštitu te da je korisnik međunarodne zaštite nevjenčani maloljetnik. Članak 2. točka (j) treća alineja Direktive 2011/95 ne zahtijeva da se između odnosnih članova obitelji nastavi obiteljski život u smislu članka 7. Povelje Europske unije o temeljnim pravima. Ako se nevjenčani maloljetnik u smislu članka 2. točke (j) treće alineje Direktive 2011/95 po stjecanju punoljetnosti izričito pisano izjasni da ne želi održati obiteljsko jedinstvo, svrha članka 23. Direktive 2011/95 ne može se ostvariti te nadležna nacionalna tijela nisu dužna članovima obitelji dodijeliti odgovarajuće povlastice iz članaka 24. do 35. te direktive.

U skladu s člankom 2. točkom (j) trećom alinejom i člankom 23. stavkom 2. Direktive 2011/95, prava članova obitelji ne opstaju neograničeno vrijeme. U skladu s tim odredbama, pravo članova obitelji da traže povlastice iz članaka 24. do 35. te direktive opstaje nakon što korisnik supsidijarne zaštite postane punoljetan, dok je valjana dozvola boravka koja im je dodijeljena u skladu s člankom 24. stavkom 2. te direktive.

[43] Moje isticanje